

ZEMTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 11/12 (146/147)

1998. GODA 20. – 27. MARTS

CENA 20 SANTIMI

KONSULTANTI: religejas lītas – prāvests Alberts Budže, Raiņa ielā 21, Tilža, Bolvu rajons, LV-4572, tōlrunis – 245-56312; mōkslas vaicōjumi – Pīters Gleizdāns, Bazneicas ielā 34, Rēzekne, LV-4601, tōlrunis 246-23325; poligrafeja, izdevnīceiba – Jōns Eīksnis, Bazneicas ielā 28, Rēzekne, LKC izdevnīceiba, LV-4601, tōlrunis 246-22298; dzeja – Ontons Slišāns, Upīte 2-13, Šķilbānu pogosts, Bolvu rajons, LV-4587; vēsture – Viktors Trojanovskis, R. Blaumaņa 17/18, dz. 6, Ludza, LV-5701; kultūrvēsture – profesors Pīters Zeile, K. Valdemāra 145/I-52, Reiga, LV-1013, tōlrunis 361423; ekonomika – profesors Jezups Zelonka, LJAEI Akademijas 1, Reiga, LV-1003; ūzemu biroja vadītājs – Alberts Spōgis, Breslauer Straße 44, 48157, Münster, Deutschland.

ALBERTS BUDŽE,
PRĀVESTS

DRAUDŽU DZEIVE

Latvējā pošlaik kolpoj 73 pareizticīgās bazneicas pīsti, 14 nu jūm dīvkalpājumus var vadeit latviši volūdā. Šūgā byus pīmais atjaunotā pareizticīgās seminarā audzēkņu izlaidums, jīmā vīcīs ari latviši un jauni pīsti dīvkalpājumus varēt vadeit vīsts volūdā. ***

15. februāri Daugavpils svātā Pītera bazneicā dekans A. Madelāns vadeitā dīvkalpājumā, veļteitu Leitovas vīsts naatkareibas 80. godadīnai, pīsādalejās Leitovas republikas konsuls Daugavpili Romualds Semeškevičs, leituvīši bīdreibas «Rasa» pīrstōvi un cīti, vī. Misi un ari goreigās muzikas koncertā vīsus pīcīnīja Zarasu kōris nu Leitovas. ***

17. februāri Leitovas naatkareibas svātku dīvkalpājums leitovišu volūdā nūtyka Jākubpils katolu bazneicā, pīc tam beja koncerts. ***

19. februāri Saeimā pījēme grūzējumus religiskās organizāciju lykumā nūsūkūt, ka kristīgās tīceibas mōceibū skūlās finansē nu vīsts budžeta, nūteikts ari, ka religiskās organizācijas dreikst dybīnāt mīsejas, goreigā personala mōceibū īstōdes utt. ***

6. martā Leiksnas pogostā atzeimejā pīrms 130 godim (1868) dīzīmošo goīreidzni Benedikta Skryndas pīmini, miris 1947. godā. Laikpūsmā nu 1911. leidz 1923. godam par prāvestu strōdōju Bolvu katolu draudzi, sarakstēja tās vīsturi, Bolvu nūvōdā izplatīja godīmītu sōkumā popularokū avīzi «Dryva», kū izdevē jō brōjs Kazimirs Skrynda. ***

Janvarī Aglyunas bazilikā pulcējās Rēzeknes, Daugavpils, Preiļu, Krōslovas un cītu rajonu pīrstōvi, lai kūpā ar dekanu Andreju Aglonieti un lītu pīrvajānīku Viktoru Kokorišu apspīrītu katolu gimnazējas izveidōšanas īspēju. V. Kokorišs stōsta, ka bazneica Aglyuna vālōs izveidōt vīsts izgleiteibas īstodi ar katoliskās audzīnōšanas pamatām un vīdeibā ūzīdu vīnōšonās parakstēs tod, jo tam pīkrīs vītejās pīsāvaldeibas. Tūs vadeitāji beja vīnprōteigi, ka ideja atbolstama, tūmār golvonū lāmumu

rajonu padūmes varēs pījīt sovōs sēdēs, kod byus uzklaušāti vīsu pagostu un pīlsātu pīsāvaldeibū vīdūkli. ***

15. janvarī 60 godu jubileju svinēja Latgolas kūktēlniks un pedagoģs Onts Rancāns, kurš ar rodūšu un audzīnōšanas dorbu devīs lelu īguļdējumu nūvoda kulturā. Jō kūktēlnika mōkslinīcyki rodūsās dorbs cīsi sasavejīs ar pedagoģiskū — nu 1982. godā vadeitā kūktēlnīceibas nūdalu Rēzeknes lītišķos mōkslas skūlā. 1992. godā nūorganizejā Makašānu omotnīceibas vīdusskūlu, kurā vīca kūkapstrōdi, kūpā ar audzēkņiem īsāsāstējīs gon Latgolas bazneicu kūku īkōrtu restaurācējā, gon krucifīksu apzīnōšonā un atjaunōšonā, ari tagad turpnoj 1989. godā aīzsōkūt krucifīksu vīstures izpēti, sovā magistra dorba «Krucifīks Latgolas aīnovā» izsekoj tūs vīsturi sōcūt nu 18. godīmīta beigom.

Sakārā ar jubileju Ontonam Rancānam pasnāgti LR Kulturas ministrejas un Rēzeknes rajona padūmes gūda rokstī. ***

Janvarī Balšinovas kristīgājā internātā nūtyka pīrīmais šō godā dīvkalpājums — pīc zīmas breivīnom bārni beja atsāgrūšī pi mōceibom. Daudz dorba jī paveikuši beja, gatavojujīs Zimassvātkim, īkōrtojūt Betlemi un sapūsūt dīvnomu, kotru svātidīnu īsarodōs īdadzīnōt sveceites eglēs zorū. Jēzus Bērnenām beja atsīvuteibas 26 vīstules, kurōs moži raksteitāji apsveic jū un izsaceja sovus vīlejumus. Svātās Mises laikā bārnu nūdūmi tyka ītvartī kūpejūs aīzlygumūs. ***

18. janvarī pīrms kōrtejō dīvkalpājuma Tilžas bazneicā pulcējōs vītejās vīdusskūlās audzēknī, snēdze nalelu sareikōjumu pi Betlemes, skūlētōju A. Kravales un L. Zelčas vadeitābā skandēja bārnu dzīmes, uzvede nalelu lūzēju par Jēzus dzīmēšonu — izpīldējums beja tik emocionāls, ka daudzu dīvlydējēju acīs beja osoras. Tod šū jaunū sareikōjumu beja īcārāts atkōrīt Adventā, bet solītais laiks un breivīnas aīzkavēja īceri. ***

Goreigi muzykali literārō pīkīnāsumā daleibnīki beja seņlaičīgūs tārpūs. ***

5. februāri Jō ekselēnce veiskups J. Bulis tykōs ar jaunū Rēzeknes 1. vīdusskūlās direktoru Aivaru Vilkasti un īsvētēja sōkumskūlās telpas. Leidz šām A. Vilkaste beja Bēržpils vīdusskūlās direktors.

Leonidas mōsas Benildas rygtū aīprokstu «Dvēselu dīnā»: aīzvad uz Drycāni, uz jōs gimini, pi kaiminim, uz sešklaseigū pamatskūlū... Ar Leonidu mañ beja tys gūds vīceitīs vīna klasē Nautrānu vīdusskūlā un ari beigt jū kai IV izlaidums...

Tūlaikej mes daudz kō nazynōjom, ari tū, ka Leonidas gīmine pībejuse Sibirejā un Tōlajās Zīmēlūs aīz myūzeigō sasoluma rūbežas, taīgā un tundrā. Un aīzvede vīn dēl tō, ka jūs tāvs Jēzups Ezerīnā beja Drycānu pogosta vacōkais, sovā laikā vadēja Pilcīnes skūlā ceļtnīceibu, kurā pošlaik V. Lōča Latgalu rakstnīceibas muzejs, bet mamma Leonora beja skūlētōja... Leonida beja vīna nu lobōkajom skūlēnīcom klasē.

Gon Benildas Ezerīnas roksts žurnālā, gon mōkslinīka Jōna Gailuma zeimējumi uzvadīnojuši uz dūmu, ka šādas publikacejas jōtūpnoj, un na tīkai vīnu reizi godā myusim jōpīmīj komunistiskā terora uperi, bet pastōveigi, komer nabys nūsaukti vīrā vīsi nūzīgumi. «Zemturs» tam ir atvārts.

LEONIDA EZERĪNA TUNGUSKAS MOTIVS

Jau myglā pacejās
Un upe kyup,
Nu kolnīm gona dzīsmi
Nas atbols ūrp...
Ir leits aīzmidzis,
Vīss dobā dus.
Jel nadzīdi, lai pīks
Teik sirdei kluss!
Te liktīns dīvīnōtāis
Veina kauss
Mañ ūnakti jōzdzēr
Ar draugīm sauss.
Reit laiva otkon ī un šyupōs
Pa vīnim myus.
Tī, svešā pūsē, pajumte un pavolgs
Na vīnmār byus.
Bet naskumstī, jo mēness vīsur vīnaids
Pi debess ryus...

Sōs vīrmas ir nu žurnāla «Katolu Dzeive» 1997. godā 11. burtniecas, kur tōlōk — 9. loppusē losom

P. Gleizdāna vītejums vīsts svātītās Aglyunas bazilikas un religiskās kulturas centra restaurācējas un rekonstrukcējas vadeitājām Jō ekselēncēi arhiveiskupam Jōnam Pujatam un dekanam Andrejam Aglonietim.

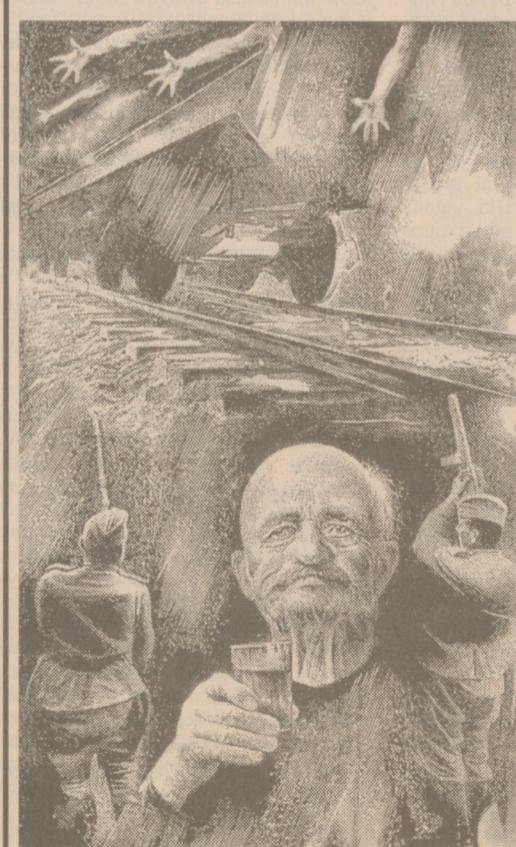
BAZILIKĀ BREIVA NU PORODIM

Aglyunas bazilika, bet ar Rēzeknes—Aglyunas diecēzes nūsādybīnōšonūs ari veiskupa katedrale ir storpatukska mārīga svētītā, dorbōjas kōris «Magnificat», kurs pīzeistams tōli plašājā pasaulei. 1996. godā te atzeimejā katolu gimnazējas dybīnōšonās 75. godādīnu, uz kuru bazneicā beja puīcējūs veiskupi un pīsteri, bet pošas gimnazējas vīrs (vēl) nav — it runas dažādīus leimīnūs par tōs atjaunōšonu. Pagaidon — bez konkretīm apveidim, īspējams, ka tagad, kod pījīmts Saeimā lāmūns par kristīgās tīceibas mōceibas vīsts finansēšonu, kas mainēsīs oīrōk.

Daudz svītru un vīrō izlīts ari sakārā ar tū, ka bazilikai beja sasākrōjuši leli porōdi sakārā ar tōs rekonstrukcēji, kas sakritā ar pāvesta Jōna Pīvula II īsarasānu. Beidzūt šīs jautājumas nūkōrītās, bazilikas dekans Andrejs Aglonietis stōsta, ka, kūpā ar metropolītu Jō ekselēncēi arhiveiskupu Jōni Pujatu publicējūs pateiceibū Guntara Krasta valdeibai Latvējas Republikas ofīcialajā laikrokstā «Latvējas Vēstnesis» — tei izpīldējēs īpīkējūs valdeibū naauleigūs sūlējūmus veikt uzīmōtās saisteibā sakārā ar pōrbyvēs un paplašīnōšonās dorbi mārīgā un ap tū, padorūt gon pošu bōltū dīvnomu, gon apkōrīti atblystīšu myusdīnu pīseibom un daudzu tykstūšu svātējōtōju pīpliydumam godskōrtejūs patrones Jaunovas Marijas dabasū uzīmōšonās svātkūs 15. augustā un cītūs lelōkūs pasōkumūs vīsas vīsts katolu dzeivē. Baziliku tagad vīrs nanūspīž porōdu slūgs un var jau drūši apgolvōt, ka vīsi dorbi, kas saisteiti ar rekonstrukcēji, beidzūt pībēgi. Pīktā godā pīc pārvesta vizites.

Aglyunas galvenā dominantā leidz ūzīmu bejuse lyugšona, tāda ari paliks turpmōk, te byus vīta, kur kōjom, braukšus īsarasās cīlvāki, lai sasatykūs ar sovu aīzbīdīni — Jaunovu Mariju, lai syudzātu jai grākūs un lyugtūs. Kulminaceja ir 14. augusta vokors un nakts, 15. augusts, kod apkļust laiceigō rūseiba un mes vīnojamēs ar Divu.

25. MARTS — KOMUNISTISKĀ TERORA UPERU PĪMINĀS DĪNA RĒZEKNES MŌKSLINĪKS JŌNS GAILUMS:

Par tīm, kas naatsagrīze

Mīrs vīrs zemes

**AIJA PRIEDĪTE,
LVAVP VADEIBAS
VĒNEIBAS DIREKTORE
KAS IR LAT 2?**

Latvišu volūdas apgives valsts programma (LVAVP) izstrōdota 1995. goda pavasarī un vesorā un tō poša goda 1. novembrī MK jū apstyprnoja par valsts programmu, 1996. goda 6. decembri nūslāgts trejspusejus leigums storp Latvejas valdeibai, IZM un Apvīnītūs Naceju Atteisteibas programmu (UNDP) par īvīšonu. Izstrōdota desmit godim, UNDP apsaīmūsēs gōdōt leidzēkļus pyramājām četrim. Šos programmas realizēšanas nūlyukūs nūdybynōts valsts bezpelņas uzjāmums LVAVP vadeibas vīneiba, kura par sovu dorbu regulāri atsakaīta LVAVP kordinacejas padūmci. Myusu mērkis — veicinot latvišu volūdas apgivi socials integrēcias nūlyukūs, nūstyprīt latvišu volūdas zynōšanas cyttautīšim, lai vysi Latvejas idzeivōtīji varātu plynvērtei isasaistēt valsts ekonomiskajā un sabidrīskajā dzīvē.

Napīcīsams sakortēt latvišu volūdas mōceibū sitemu kai skūlōs, tai ari piaugušajim, jōvi jauns priķsmats — latvišu kai ūtri volūda (LAT 2), kas īver jaunu vīceišanas piejū, metodiku un saturu. LVAVP mērkis izstrōdō un īvīst taidu mōceibū programmu, kas vīnlaikus nūdrūsnoj pīlneigu dzymītās volūdas un pīcikami augstu latvišu volūdas leimini, lai skūlāni mōceibas varātu turpīnōt latvīski, piaugušajim paredzēt uzlobot LAT 2 skūlōtōju spējas snīgt kvalitatīvu mōceibū tīm vēlejās latvīski narunojušajim, kas uzlobot zynōšanas, lai varātu izmontēt vysas ekonomiskōs, sabidrīskōs un naturālizēcias īspējas Latvejā.

Sagatavotās jaunas LAT 2 mōceibū programmas minoritašu skūlu 8. un 9. klasem, aizvadeitājā mōceibū godā — 30 multiplikatori, kuri tōlōkizgleitās LAT 2 skūlōtōjus, taipat 10 multiplikatori, kuri strōdē ar piaugušajim. Izgatavotā rūkasgrīmota, scenarijs TV mōceibū filmāi pyrmajom divom daļom, dorbojušos 20 grupas latvišu volūdas apgievei un ši kursi ir bez mokās, Reigā un Daugavpili dorbojās metodikas izstrōdēs grupas minoritašu skūlu priķsmatu pasnīdējim, LVAVP dorbu atspūguļo prese, radio, TV, daleibnīki uztur pastōveigu dialogu ar sabidreibu, pīsadola konferečēs un komisejōs par volūdas vīceišumā, veiktas aptaujas par idzeivōtīju gataveibā vīceišīs latvīski, pāri, 20. jūni, nūtyka izvērtēšanas konferečē vīsim, kuri pīsadola LVAVP, bet 26.—28. jūni — seminars multiplikatorim «Jauni celi literatūras vīceišānā». 1997./98. mōceibū godā:

daudzus Latgales rakstniekus, ka tie apklausā pavisam.

Latgales rakstniecības ceļā ir bijis daudz šķēršļu un grūtību. Arī pašreizējais stāvoklis nav labvēlīgs.

Latgaliešu runa saudzējama jau tāpēc vien, kā tā ir paralēla sakne latviešu valodai, bieži vien ar vecākām formām un senvārdiem. Tā ir sargājama vērtība, skatoties no valodu zinātēs viedokļa.

Otrkārt, ikviena valoda un izloksne ir attiecīgās cilvēku kopas gara vīstiešākais izpaudums. Nekad citā valodā nav īspējams pateikt tieši to un tieši tā, kā dzīmētās valodas runātās to domājās. Valoda atspūguļo cilvēku ipato pasaules uztveri vienreizēji smalkās nīansēs. Un literatūra ir valodas zīds, kas izteic kopīgas valodas cilvēku dzīlākās izjūtas un vienreizējo pasaules skatījumu.

To apzinās ari latgalieši dzīmēnē un visi tie, kas domā par tautas vērtību saglabāšanu. Tādēj ir pamats cerēt, ka par spīti visam, Latgales valoda un rakstniecība dzīvos tik ilgi, cik ilgi dzīvos visa mūsu tauta. Rakstnieki dzīmēnē apzinās šīs vērtības — tās izpaužas viņu dzējā.

Tys ir pasacāts i pīraksteits pyrms gondrejā pīcpadsmīt godim. As dūmuju, ka šūdīj Pauline Zalāne vairs tik optimistiski sovu rokstu nanūbeigtu, jo šūdīnejās laiks paruoda, kā tauta naizpīt sovys latgalīšu volūdys lūmu sevis kā tautys pošsaglobuošonā, pat vieļ jaunuok, tautys zīdi — pedagogiskuo intelligence vairumā nūlidz latgalīšu volūdu. Lyuk, te atsakluoj endzeliniški—ulmaniskuos politikus (latgalīši kai etnosa iznīcynuošonys) sekys, kod poši latgalīši, kas jov trēšājā pāaudzē teik školuos muoksleigi, a padūmu laikus — bārnuduozā, atšķalty nu dzymītās volūdys i latgalīši tautyskuos nūpratnīs, lobpruoteigi it pošzīnīcynuošonū. Šām procesam

vosorā iznōce skūlu LAT 2 skūlōtōju rūkasgrīmota, bet rudīnī — taida piaugušajim, septembrī — LAT 2 mōceibū grīmotas 8. un 9. klasem, ar kurom pasnīdējī tymā pošā mēnesi ipazeistīnōti Limbažūs. Majā beja konkurs par tōlōkas izgleitōšanas kurīsim skūlānu un piaugušūs LAT 2, minoritašu skūlu priķsmatu skūlōtōjim un dažādīm eksperimentalajim kurīsim. Dorbu turpīnoj metodikas izstrōdēs grupas Reigā un Daugavpili, parādzāts eksperimentāls latvišu volūdas apgives kurīss jaunīsaucāmī, ipāšas orūdrupu apvīcības. Oktobri beja parādzāta mōceibū filmās 1. daļas demonstrācija TV, kam ir ari atbilstūšas mōceibū un vīngrīnōmu grīmotas, plānōta masu mediju īsaisteišona programmas popularizēšonā, dažādās aptaujas un cytas aktivitātes, strōdīts pī LVAVP nōkūšūs divu godu darbeibas strategējas.

LVAVP nav fonds, kas pījam projektu un izvēlējā, kū finansēt, pyrmajim divim godim MK apstyprīnōti Koordinacejas padūmē izvīzēja nūteiktas prioritātes, nauda tyka pīšķerta tūs eistīnōsonai un izlītā saskaņā ar leigumu ar UNDP, kura tod ari beja sagōdōjūs tūs nu dažādīm orvālīstām. Latvejas valdeiba pīsadola ar telpu pīšķeršonu pasōkumim, atbolsta skūlōtōju un cytu darbinīku pīsadoleišonu. Šei programma veidēta pēc vīspīrijāmtajim storptautisksajim psihologiskajim un pedagogiskajim mōceišonōs un mōceišonās principim, mērkis ir volūdas apgive, navys eksamenu nūlikšona — jebkurai pīrbaudei vysu var isavuiceit nu golvās, bet volūdu apgūt var tikai sūli pa sūlam. Un tīs ir process.

Daleibnīkus naširojam pēc tāuteibas, vysu pasōkumu plānōšonā un īvīšonā konsultējamēs ar minoritašu pīrīstīvīm, asam centušīs īvārōt regionalōs vajadzeibas, kursus un seminarus reikojām vīs Latvejā. Pīmāram, multiplikatoru kursūs tyka uzjīmīt proporcionāli lelōks daleibnīku skaitās nu Daugavpili, Rēzeknes un Krošlovas, nōkūtnē parādzāts nūteiktā dinu skaitu veļteit Latgolas un Daugavpili problemām. Daleibnīkus izaugom atklātā konkursā, dažās eksperimentalās seminarus un dorba grupas veidojā daleibnīki poši. Konkursu slīdynōjumās publicējam laikroktā «Izgleiteiba un Kultura».

Kai jau saceits, UNDP sūlējuse Latvejas valdeibai paleideitā leidzēkļu sagādējā LVAVP pyrmūs četru godu darbeibai, divim nu jīm sagōdōti 3,2 miljoni dolaru ir Dānejas, Nīderlandes, Norvegejas, Sūmejas, Zvidrejas, Eiropas Savīneibas un pošas UNDP īgūldējums, Leibritanejas Know-How Fund pīšķers dažādus mōceibū leidzēkļus.

Izdušonā pīsadola na tikai dzymītājā molā dzeivojūši, kai vītejō muzeja

Nūbeigums

Kai redaktors asu bejis daudzūs trymdas izdavumūs — latvišu jaunītēs apvīcības mēnešrakstam izdevu vīrökūs numerus, beju žurnālā «Gaisma» redaktors, šūgod gatavoju jau pīktū numeri žurnālā «Kara Invalids», kurs ir Latvišu kara invalidu apvīcības un ari Latvejā atjaunītā latvišu kara invalidu savīcības ofīcīzs, kurā — dūdam darbeibas pīrskotus, rokstām par dorbu, problemām un cytu. Godā iznōk vīns numeris. Ir tai, ka ilgi navar sameklet rokstās, kas bytu interesanti gon invalidīm pošim, gon cytim tautīšim. Žurnāls dūmots kara invalidīm, vīsos pasauļā zemēs var dabōt par zīdōjumām kara invalidu atbolstām — ar tū sadzas izdūšonās izdavumi, kas to palīk ari invalidu atbolstām. Pārnā izdūts 42. numeris, devīze — «Tev nabyus aizmērst!» Novembrī ar gaisa postu izsūtēju uz Invalidu apvīcības centru, uz Ameriku, Kanādu, Austrālēju, Angleju un ari uz Latvejā, kur atteicegi gādeitīji mēginojāz plateit.

Kotram numeram ir sovs interesejūš saturs. Vinmār ir IB ziņōjumi, vīna nu pādejīm numerīm publicēts Konstantina Stroda stōsts «Tāds atrū-

ALBERTS SPOGIS, MINSTERE

CYLVĀKI UN NŪTYKUMI

tādu», ari cyti nu invalidu dzīves, nu pīzīvījumām, par legionaru problemām. Taipat nacionāli apskoti, byus vīrōku deputātu rokstī. Stōsteis par jaunīkām irūčīm myusu izcīlais žurnālists Ignats Blaževičs.

Žurnāls vīnmārā iznōk ar 128 lopas-pusem. Vīnā nu numerīm beja ari dzejūli, nu «Zemtura». Interesanti dzejūli ir Olafam Gūtmanim, cytim, kū īvītōju. Latvejā var dabōt Invalidu savīcības valē, bet jī, cik radzāms, na seviški jaudojāz plateit. Pats aizsūtū pīzīvījumām, draugim pa kādam eksemplāram. Amerikā zīdōjumi par žurnālu sōcas ar pīcm dolarīm — kara invalidīm aprūpei, Latvejā — kādi 3 lati, bet pošizmoksa jam ir ap sešom vīcu markom, kādas pīcas ar pīsi.

Jōsoka, Latvejas kara invalidīm nav tādas rūseibas, kai te pi myusu, Vīcejā, voi cytīs zemēs, myusim jī šod tod jōpabeida. Kū var dareit — vysi jau godūs, sovu padarējuši. Uz Reigu ārti aizsūtīt ar autobusu, kurs kurējāz storp Reigu un Minsteri.

Sagatavōšonā jōigulda miļeigs dorbs, varātu jau es ari atsasaceit, bet nava, kas tū dora cyts, kas tū varātu redīgēt un izdūt. Beja Štāgars, bet aizgōja myužebā, cytu tik uzjēmēigu nav. Pēc jō beja jōsōc dorbōtī maš. Tiražā ir trejs tyukstūšas eksemplāru, uz Ameriku aizīt trešo daļu. Eiropā ir kādi 400 bidreibas lūcekli, Latvejā — 170, bet žurnāla tiražu veidojā pīzīteišonās īspējom, lai varātu segt izdavumus...

Ar tū tod ari izskanējīs myusu sarunas ar A. Spogu kungu īrokstā skaitajā 1997. goda oktobra dinā Minsterē, «Latgaļu sātā», kas beja īspējams ar jō uzaicīnōjumu un atbolstu. Paīdī! Vairōki «Zemtura» laseitōji atzīmūši, ka stōstējums beja interesants, atsklōjušas kādas nāzynomas loppusēs žurnālista un dzījnīka, myusu nūvōdnīka biografējā. Bet A. Spogis ir myusu izdavuma pīrīstīvā ūzīmē, gon invalidūmās īspējīt ar autobusu, kurs kurējāz storp Reigu un Minsteri.

ĀDOLFS BORBALS BYUS GRŌMOTA PAR VARAKLĀNĀM

Pagājušā godā septembrī, kod atklājā Varaklānu nūvōda muzeju, jau beja izskanējēz dūma par kultūrvērtīšanas grīmotas «Varaklāni un varaklānīši» izdūšonā — tei bytu dōvona sovas pīlsātas jubilejai, kura atzeimejāma šūgod. Iniciators beja lels Varaklānu patriots, Latvejas Lauksaimniecības universitātes docents, 69 godus jaunās Arturs Garančs. Tišām jōsoka «jaunās», jo saglobōjīs gon jaunekleigu stōju, gon apskaužāmu energēju.

20. decembri nūtāky grīmotas veidōšonās dorba grupas pyrmō sanōkšona Varaklānu pīlsātas dūmes priķītās aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōjumu dažādīs aspektū — kulturas, izgleitības, medicīnas, sporta, religījas, tautsaimniecības, dobas un cytūs. Lela vita byus īrōdeita ap 40 īvārojāmākā varaklānīšu biografijom un jūs dorba Grīmota par Varaklāni īcārīt aptvert nūvōda sejokū un jaunīkū vēsturi, atmūdas laiku un myusu dinas, dūt pīlsātas un nūvōda raksturōj

Studentu**klubeņš**

«Cyldynōtais un paltais» — tai jōsoka par Franci Kempi, Latgolas nacionālās atmūdas un vālökūs laiku darbiniku, jo par jū asam dzērdejuši un lasējuši dažādus vidūkļus. Reizem sevišķi cyldynōts, reizem pāreideits gondreiž tīkai kai separatisma un šķelšonās veicinātāj.

Kempa myužs aizsācis 1876. godā 24. jūli Rēzeknes aprīnka Makašānu pogosta Sprūževas sādžā, kur nōkamā tautas darbinika mōte Marta beja dzejnika Pitera Miglinika mōsa, bet jei nūmrya, kod Frāns beja vēl tīkai godu vacs. Ari tāva myužs nav ilgs un 4 godu vacumā jys klyust opols bōriņs, par aizbiļdi teik īstes mōtes brōls Andrijs.

Sasnīdzis skūlas godus, Frāns vuicējōs vysupyrmis Nautrānu pogosta skūlā, tod Pleskovas piļsātas skūlā, Ludzas aprīnka skūlā, Kates progimnazējā Pīterpili un pēc tam šeit pat katōlu gareigajā seminārā. Kod 1899. godā vuicējōs pādejā kursā, seminars beja jōatstoj, jo beja pīnōcīs laiks obligatīgam karadīnastam un tys tyka piļdeits Izmailovas gvardes pulkā. Karadīnastu beidze 1902. godā kai rezerves leitnants, īstostājas Pīterpils civilinženeru institūtu, kuru 1913. godā beidze ar pyrmō ūkirā inženera grādu.

Blokus studejom 1904. godā dabōja mōjskūlētāja tīseibas latīnu volūdā un strōdōja par skūlētāju Štānislava progimnazijā, bet nu 1908. godā dažādīs byuvēs jau piļdeja ari inženera paleiga dorbu. Sōcūtīs Pyrmajam pasaūļa karam F. Kemps kai rezerves vērsiniks tyka mobilizāts un pīsadālēja ceiņos Galicejas frontē — leidz 1915. godam. Tyka īvainōts. Tod strōdōja kara byuvīceibā Rjazaņā un cetur — leidz 1917. godam.

Pīterpili F. Kemps aktīvi pīsadālēja sabīdriskajā dorbā, bet nu 1917. un leidz 1918. godam — Latgolā. 1920. godā jys beja Rēzeknes piļsātas golva, tod Rēzeknes rajona ceļu inženiers un kai Latgolas īaužu partejas kandidats

tyka īvālāts Satversmes sapulcē, beja 1. Sacimas deputats. Nu 1925. leidz 1928. godam strōdōja Hipoteku bankā par taksatoru, tod leidz 1931. godam beja satiksmes ministra bīdrs un leidz 1935. godam — dzelžceļu golvonais inspektors. 1935. godā atstōja valsts dinastu un dzēivīja sovā lauku mōjā Ludzas aprīnka Zvērgzines pogostā. Pēc Ūtro pasaūļa kara ūci dzēivesvīta beja jōatstoj un F. Kempa myužs beidzes Tomskas apgobolā dzēsūt guņsgāru mōjā, kurā dzēivīja.

Jau seminara laikā Frāns Kemps F. Trasuna un sova brōlāna Nikodema Rancāna pamudynōts breižus izmontōja, pīsavēršūt literatūrai. Pirakstēja tautasdzīmes un daļu nūdevē K. Baronam, F. Trasunam paleidzēja «Daugavas katōlu kalendara» sastōdeišonā, pīsavērse goreigūs rokstu gatavōšonai Latgolas laseitōjim, lai ari tī vēl beja drukas aizligums. Jō grōmota «Mozaik katehisms dēl bārnu sagatavōšanas uz pyrmū grāku syudzēšonu un svātū Dīva goldu» išpīstā veidā pasarōdēja tīkai 1906. godā, bet 1901. godā īznōce jō sagatavotō lyugšonu un dzišmu grōmota «Zalta oltoreits». 1905. godā F. Kempa tulkojumā īznōce Dr. J. Šusteri «Svātā vēsture abā Vaca un Jauna testamenta stōsti», šys izdavums ar Svātūs Rokstu svo-reigūs nūtykumu atstōstū dūmōts kai rūkasgrōmota bārnum.

Kod Pīterpils latgalu inteligecei rodōs dūma dybīnot bidreibu, kas vīnōtu lelājā piļsātā izkaiseitūs Latgolas latīnus un kolpōtu jūs nacionālās apziņas pacēlonai. F. Kemps beja aktīvs pasōkuma veicinātāj — rūseigī aizajēme ar statutu izstrōdōšonu un dybīnōšonas atlōves meklēšonu.

Bidreiba dorbu uzsōce 1903. goda martā un pastōvēja leidz 1913. goda oktobram, F. Kemps dramatisķo puļceņa vajadzeibom pīrtolkōja Ontona Čehova lugas «Lōcs» un «Preciniks». Tautīši sevišķi sajus-mynōti bejuši par dzīdōjuma «Latveja» uzvadumu, kura uzraksteišana datāta ar 1907. goda 4. augustu, bet bidreibas sareikōjumā uzvasts tō goda beigōs, ari 1908. godā Pīrepili un Rēzeknē, bet išpīsts tīkai pēc 25 godim — žurnala «Latgolas Škola» 5. un 6. numeri 1932. godā.

F. Kemps izveidōja ari puļceņu «Guņkurs», kurs dorbojōs nalegali, bet jō ītvorūs 1903. godā išadrūsynōja laist klajā 100 eksemplarūs hektografētu latgalisku žurnalu «Zvaigzne». Vinkōrajai latgalu tautai, kas pīroduse tīkai pī drukas burtīm, gryusi laseit naskaidru tekstu, tīpēc «Zvaigznes» izdūšona tyka pīrtraukta jau pēc

1998. GODA 20. – 27. MARTS

I. VILCIŅA, II KURSS

CYLDYNĀTAIS UN PALTAIS

pyrmō numera.

Frāns Kemps redzēja, ka pīrnūvodu izgleitōti latīši varātu daudz dareit ari Latgolas lobā, bet jīm tei tikpat sveša, kai kāds attōls Krīvejas apgobols. Jys gribēja, lai Vydzemes un Kūržemes latīši nasaubētu, ka Latgolā dzēivījā jūs eistī tautas brōli, gribēja, lai pīrnūvodu tautīši sovu interēsu lūkā īslādz ari latgalīšu liktīpus. Lai tū panotku, sōce meklēt tyvokus sakarus ar jīm, izmōtīja išpīju išastōt Pīterpils latīšu studentu korporacejā, kai lasēja referatus par Latgolu. Pīsadālēja Reigas latīšu bīdeibas zīneibu komisejas vokorūs, uzrakstēja un 1910. godā publicēja pīrnūvodu tautīšim dūmōtū kulturturētiskū skici «Latgalīši». Bet 1916. godā pīrsalīcīnōja par vīdzemni un kūržemni pīlēnīgu vīnāldeibū.

Kod šīmā pošā laikā latgolks «Baltija» uzstōdēja jautōjumu, voi Vitebskas guberņas latīši grib

apsavīnōt ar cytīm tautas dajom, F. Kemps skaidri un atklōti pasacēja, ka «nikāids ikšējs kompromiss storpi obejom pīsem nav ni vajadzeigs, ni vālams». Tūmār pījimtōs rezolucejas I. punktā saceits: «Mes, Latgolas latīšu pīlnvarniki, kas sapulcējuši 26. un 27. aprēlī 1917. godā Rēzeknē sasauktā kongresā, atzeidami latīnus, kuri dzēivījā Vitebskas guberņā, taipat kai kūržemni un vīdzemni par vinu latīnī tauku, nūspīried apvīnōtis ar Kūržemes un Vydzemes latīšim vīnā politiskā autonomā tautas organismā. Rezolucejas 8. punktā losom, ka «sapulce nūsprīde izvēlēt Latgolas pagaidu zemes padūni».

1904. godā Frāns Kemps sagatavōja rokstus un panōce vīnōšonū ar spīstuvē ipašniku Jōni Ozoli Cēsis, nūdevē išpīšonai 4000 eksemplaru latgalisku kalendaru «Daugava». 1905. godā F. Kempa idybīnōtais kalendars īznōce 10 godus, leidz 1914., kod klajā nōce popularais Ontona Skryndas redakcejā īznōkušo latgolks «Dryva» kalendars.

1905. godā izdūta F. Kempa uzraksteiž aībece ar nūsaukumu «Lementars abā moza Ābece mozīm latīšu bārnum», taipat tyka izdūta ari jō «Pīrmō Latgalīšu Avīze». 1905. godā īznōkušais laikolks «Gaisma» vīsvairōk tyka «piraksteits» nu pošā redaktoru, kur jys pīsarakstēja gon ar sovu eistū vīrō, gon pīsīdonimim Skoborga, Latgalis, Gaismas draugs. Īvodroks deve par skūlu, bazneicu, zemes reformas un cytīm vīcījumim. Ar laiku «Gaismai» rodōs spēcegi pretiniki — muižniki un sveštautiši.

1908. goda septembrī F. Kemps

laseitōjim pīdōvōja žurnalu «Austra», bet tō pyrmais numers kīva ari par pādejū, Kemps vainōja Latgolas draudžu pravestus, kuri pret ū izdavumu bejuši vīnāldeigīgi, pyrom kōrtom ryupejūtis par sovu «Tīceibas Dzeivī» un «Dryvu». Tod jys strōdōja pi laikroksta «Jaunas Zīnas», īvīdroks tūs vīsvairōk meklēja negativas parōdeibas Latgolas draudžu un goredzīnīku dzēivē, bīži runōja par volūdas un raksteibas vīcījumim, par strōdīku stōvūkli. Pēc «Zīnu» apsastōšonā pīsīvinōja «Dryvas» leidzstrōdīnu pulkam, rakstēja par volūdas un tautas daļu apsavīnōšonā vīcījumim, šūs roks-tus dažreiz parakstēja ar pīsīdonim Reformators.

1917. goda 15. aprēlī latgalīšim pasarōdēja jauns laikroksts — «Laužu Bolss», kura vadeitōjs otkon beja F. Kemps, bet 1918. godā jys beja žurnala «Jaunā Latgola» vadeitōjs, bet tam īznōce tīkai divi numeri.

Sevišķa nūzeime ir F. Kempa atminōm par Latgolas nacionālās atmūdas pīsmu, kurā pīsī pīsī laiku bejis vīns nu rūseigōkajim darbinikim, šōs grōmotas nūsaukumi ir «Latgolas liktīni». Latgolas kulturas celšonā jys parōdejīs atzeistamu rūsmi un pošaižlīdeibū na tīkai jaunekļa godūs, bet ari myuža pīlnbrīda un vējōk, strōdōja pīsī un uz tī aīcīnōja cytus. Jō veikuma nūzeime tīk lela, ka nadreikst tīk aīzmersta, jō vīrōdam vīnārī jōpālik blokus F. Trasunam, N. Rancānam, brōlim Skryndam un cytīm myusu nūvoda tautas apgaismōtījim.

Nacionālā atmūda Latgola aīzavēja gondreiž par 50 godim, saleidzīnojūt ar pīrejū Latveju, un tūmār, nasaverūt uz ūrkōrteigi nālobvēleigājim apstōklim, kīva par realitati, kod ari latgalīšim pasarōdēja pīteikūši izgleitōtu cylvāku — sova intelligence. Tōs rasīšonās sovukort beja saisteita ar tīreigu zemniķi saimnīceibū izaveidōšonu, kura saimnīki spēja apmoksōt bārnu izgleiteibū, iškaitit augstōkū. Nu šō slōna nōkuse lelōkō daļa latgalīšu nacionālās atmūdas daleibniku. Tū navar saceit par Trasunam, Rancānu, brōlim Skryndam, tagad, kod «Tāvū zemes kalendars — 1997» publicējīs F. Kempa rokstu «Latgalīšu kongress», kurā atrūnāma jō pozīcējas argumen-taceja, ir gryusi pasaceit, kai bytu lobōk, kīs variants Latgolai bytu saudzeigāk. «Kai bytu, jo bytu» — šāidas atkōpēs pagōtēs vērīējums ir bezjēdeigīs. Vēsture nav lobojama, tei ūtru reizi myus aīzvaduse pi Latgolas atjaunōšonās sōkuma.

Tēs daiļai pastōvēt par sevi ir gryusi voi pat naīspējami. Jys pīrmat F. Kempam, kuram tik daudz dažādu ibyldumu pret apsavīnōšonu, lai ari atsevišķim jō argumentim (attīceibā uz bāršu kritiku) var pīkrist. Blauks napīkreit F. Kempam par latgalīšu izlūksnes išpījamū iznycīnōšonu. Taipat kai Trasunam un cytīm Latvejas nūvodu vinūteibas pīkritējīm, F. Kemps nūlidz tū, ka mes asom vīna tauta, pret ūlikūt sovu golvonā argumentu: mes asom divi dialekti un divas tīceibas, kas nikaidi naasīt apvinojamas.

Kemps bāršu saskota tik daudz trykumu, slyktuma un samaitīebas, ka ar tīm samaitīos ari latgalīšus. Vysi apsīprides daleibniku, iškaitit ari Kempu, vīnprōteigi atzeist, ka Latgolai vajadzeiga sova pošvaideiba. Nu 66 apsīprides daleibnikim vīrōkums nūbolsjā par Latgolas apsavīnōšonu ar cytīm latīšu nūvodom ar nūsacējumu, ka latgalīšu patur sovas izrunas un tīceibas breiveibu. Kemps ir pret ū priķšlykumu un pījam rezoluceju par Latgolas autonomeju demokratiskas Krīvejas sastōvā.

1917. gosā Rēzeknē nūtyka kongress, jīm pīsadālēja radzamōki Latgolas pīrmōs atmūdas darbiniki un pīrstōvī, dorbu nāspēja izjaukt F. Kempa vadeitōs grupas zāles atstōšonā pēc tam, kod vīrōkums nūbolsjā; nadūt jam vīrōdū ūtru reizi, kod pīrmū reizi uzastōjīs pret apsīnōšonu.

F. Kemps beja iibildis pret mutvīdu vīnōšonū ar Baltejas latīšim un īstōjīs par rakstēida ar pīvīnōtu Drysas aprīnki, kai ari nūvodu Osvejas vērīni, kur daudz slavītā latīšu. Jys beja ari par tū, ka Latgolas pašvaldeiba gyustama navin autonoma Latvejā, bet ari Krīvejā.

Vēl priķā beja na mozums gryuteibū un ceiņu, tūmār Rēzeknes kongressā tyka sparts izšķirūs sūls uz Latvejas vīcību, breiveibu un naatkareibu.

PASNĪDZĒJA PĪZEIME: studente I. Vilciņa, F. Kempa montōjuma īstātōja īstātōjā par jō gūda vītu blōks F. Trasunam, N. Rancānam, brōlim Skryndam, tagad, kod «Tāvū zemes kalendars — 1997» publicējīs F. Kempa rokstu «Latgalīšu kongress», kurā atrūnāma jō pozīcējas argumen-taceja, ir gryusi pasaceit, kai bytu lobōk, kīs variants Latgolai bytu saudzeigāk. «Kai bytu, jo bytu» — šāidas atkōpēs pagōtēs vērīējums ir bezjēdeigīs. Vēsture nav lobojama, tei ūtru reizi myus aīzvaduse pi Latgolas atjaunōšonās sōkuma.

Profors

J. ZEĻONKA

dorbi, pi vīna golda asam nūstrōdōšas desmit godu. Polikarps Černavskis ir muns svaiņi. Ancānu giminē bārni beja mozi, pošai bīži jōbraukoj uz Reigā — gryusi, šod tod vajadzeja ari par jīm pasarypēit kai dorba bīdrīni. Bārni beja lūti sirsnei-gi, par lobīm cylvākim izaguši.

Es pošā ari asu dailomota meistare, doru vīsu, kū i Alībīna. Tagad maļ jau 77 godi, «Daiļrade» nūstrōdōju 18. Bet kai tod, ari tagad sadzeivojam, kūpā dōrzuš uzrūkam, ügas losom, kōpustus audzejom. Vēl jau strōdōju ari, vīlnu pērku kombinātā, pa 3,35 latim. Beja lātōk — pa 2, bet vīss klyust dōrgōks. Tei dzēja ar vīnu aili — jōpīrtī un jōsāketejē — lels dorbs. Vīsupyrms jōzībalnoj, pacēna moksoj 36 santimi par aīcīnu, kotaī motkai pa pacēnai vajaga, tod divas reizes jōzīmojgoj un otkon jōlitoj puļvers. Tod jōkrōj... Kod vīsu sarēkinoj, par aīešonu pošai palik 1,50—1,60 latu. Nu vīnas motkas izit trejs pōri cymdu. Nu «Daiļrades» tagad atbrāuc reizi mēnesi, nūdūdam sovus rāzōjumus — ka lobas zečes un cymdi — pajam. Ar penseju jau nikai-di navar izdzeivēt, jo kū nāpīpelej nu molas. Maļ vēl nikō, bet kai Alībīnai beja izskūlōt trejs bārni Reigā, nyu obas meitas strōdōj par skūlētōjom, pošas pīlej, mōtei viglōk. Lai gon ari skūlētōjām ar olgu 52 lati mēnesi nav sevišķi soldona dzēive, kod 24 jōatdūd pīzeivūkli.

OMOTNĪKI...

raušonōs, kai jau sacēju, bejušas jūstas, asu tōs gatavōjuse vēl ari deju kolektīvam, folkloras ansambļam, ostoni centimetri plōtās un trejs ar pīsi metrus garas. Pēc rokstīm maļ ir Vorkovas, Krīstapīls, Leivōnu, Rībeju — kotaī kāda sova etnīša ipatnēiba. Rokstus atāstāja ierakstītāja Polikarps Černavskis — jys beja vīrōda cylvāks, leits voi snīgs nu sovom mōjom Dūbēs atvede ar zīrdēnu sovus izdadzīnōtūs pīkšmātās. Dimžāl, tagadējoj «Daiļrade» — iotkon nūnōkuse tādā posā možā ierēcībā, kai pīrmājūs godūs «Daiļrade». Pēdejā laikā ierīcība vadeitōjs sajēme olgā 22—25 lati mēnesi, bet pīkšmātēiba Reigā — cik vīsi ierīcība vadeitōji

**AIJARS STRAUME,
LU DOCENTS, DR. HIST.**

Janvarī vysvairōk pīminim sovus breiveibas ceineitōjus, tūs, kuri nasabeida mēsi izaicynōjumu varonājai imperejai, riskēja ar dzeiveibom Latvejas naatkareibas dēl. Šāmā sakareibā lelu interesu izraisa Vlada Ričika nasei iznōkušo grōmotu, kas veiteita pyrmajim calmlaužim šāmā jūmā — organizacejai Helsinki — 85, kurās daleibniks bejis atmiņu autors. Leidz šām pi myusu iznōcīs nūžalojami mož grōmotu, kas veiteitas pādejam liuzuma punktam Dzimtines vēsturē. Storpkaru periodā pasarōdeja mylzums literatūras, veiteitas naatkareigās Latvejas valsts topšonai. Kas atsatic uz V. Ričika atmiņu, tod tūs satus plāšoks par ītvartvā vērsokstā — golvonajūs vīcīņus pōrstēsteiti na tikai helsinkīšu, bet vysas atbreivōšonās kusteibas vēsture. Grōmotu seviški interesantu padora konkretnās detaljās jīmā apraksteiti aresti, pratyņšonas, krateišanas, pīkaušanas čekā un milicejā, parōdeitas breiveibas ceinu formas un metodes. Tei ir tei dzeivō, lūti konkreti vēsture, kas moz pasārōda mōceibu grōmotos un Horētiskajās dorbūs, tōpēc ari nūsauktās vīnlākus ir gonaistūša losomvīla, gona var nūderēt skūlānim un skūlōtōjim, kai ari vēstures pētnikim, jo atmiņas ir svareigg izziņas olūt. Naasus gona pētējs šōs organizacijas vēsturi, tōpēc navar uzajimt atbildei par vysu grōmotā attālōtūs detalju precizitati — tys lai palik uz autora sirdsapziņas — kai mādz byut ari ar cytom atmiņu grōmotom.

Losū ū dorbu, rūnas vysai skumeigas pōrdūmas par myusu tagadejū iķidni. Jo tagad prosa breiveibas ceineitōjim — voi tei ir tei Latveja, pēc kuras tūlaik ilgojamēs, tod gondreiz vīmār atbilde sajamom kategorisku nā. Ti, kas pošlaik ir pi varas un vajsts siles, gon cēpjas ištōsteiti, ka ekonomikas un dzieves leimpija lejupsleideišana pōrejas pūsmā asūt naizbāgama. Kinas un Vjetnamas pīredē licinoj pretejū. Tūmār kotaī zemei ir sova, iapatneja situacija. Apskateisim, kaidus plusus un minusus myusu saimnīceibai deve PSRS un sociālisma sabrukums.

Pādūmu Savīneibā militari ryupnīcīskō kompleksa vajadzeibom tyka izlītā aptyveni trešā daļa nu vysa saražotō, šai jūmā atdevē lobōkōs izejvīlas, saleidzīnūši modernū tehnologiju, jīmā beja nūdarbynoti kvalificātāi darbiniki un inženeri. Nu zynōtnei atvālāt būdžeta trejs catūrtās aizgōja brūgnīšonās vajadzeibom. Šim naražeigajim

UN OTKON ĪS VARŪNI TAISNAJĀ CELĀ?

izdavumim attīceiga daļa tyka pajimta ari nu Latvejas. Tagad nu šō jyuga asam atbreivōti un attīceigūs leidzekļus varim izmontot sovom vajadzeibom.

Mīzeigu jaunumu PSRS ekonomikai atnese privatōs iniciativas apspīšona, komandekonomika ar tōs seikumā regulēšonu, kod pat tortes recepte beja jōsaskaoj ar Moskuvu. Tōlōk — centralbō birokrateja piļneibā kontrolēja ari myusu finansu, Latvejai nāvārēja byut nikaidi sovi inōkumi nu muitas, tranzīta, alkohola, tabaka u.c., kas pošlaik ir myusu valdeibas reiceibā. Taipat tagad mes poši varim veidot sovus ūrejūs ekonomiskūs sakarus.

Šūs pozitīvus izmaiņu uzskaitējumu Latvejas saimnīceibai varātu vēl ilgi turpīnōt. Tagad par minusim. Ir jyutami vējinjōšos myusu pozicejas Austrumu tērgūs, bet te lela vaine ari myusu leidzīnejom valdeibom, kas lūti moz ryupējōs par attīceigu ekonomiskūs sakaru saglobōšonu. Vēl nāsej Latvejas preces Padūmu Savīneibā beja lūti ičineitas, tōs burtski izkere. Tymā poši laikā Rītumu un Austrumāzējas zemes, nadūmōjūt politiskajōs, bet ekonomiskajōs kategorējōs, sagrobe Krīvejas tērgu un šūs poziceju zaudeišonu myusim nav nikaidu išpējā. Piāpēt cylvākus, kuri poši nabeja radējuši materialas vērteibas.

Lelas problemas roda izejvīlu sasadōrdzīnōšonu. Apgolvoj, ka naasūt izdeveigi ražōt nu īvastajim materialim, tod, vodūtis nu šō principa, Japōnai bytu vyspōr jōatsasoka nu ryupnīceibas, ari Vōcejai un vairōkom cytom Ritumeiropas zemem. Japōna importē 98% izejvīlu, bet Ritumeiropa aptyveni divas trešās. Varim sacynōt, ka pēc PSRS sabrukuma myusu saimnīceibai ir daudz vairōk plusu nakai minusu, un, jo leidzīnejōs valdeibas bytu gribējūs veicīnōt ražōšonās atteisteibū, tod myusim bytu stabils ekonomiskais un dzieves leimpija kōpynōjums. Storpyt, pēc Utrō pasaūla kara beigom Vōceja un Japōna beja daudz slyktōkā situacejā nakai mes pošlaik — sabombardeitas fabriku ākas, celi, tytli, dzeivojamīs mōjas un daudz kās cyts, iznīcīnātā lelōkā daļa veirīšu dorba spējeigā vacuumā u. tml. Tūtis atšķireibā nu myusu pošlaik, jīm tūlaik nabeja nikaida lejupsleides pūsma, ekonomika tyulej sōce it uz augšu, jo valdeibas centēs radeit lobvēleigus apstōkļus vītejām ražōtōjim.

Nāvārēt uz tū, ka pēc socialisma

PÖRDŪMAS SAKARĀ AR VLADA RIČIKA ATMINOM «HELSINKIŠU ĪRINDĀ»

sabrukuma myusu situaceja nabeja nimoz tik slyktā, nūtyka vēl styproka saimnīceibas lejupsleide nakai obu pasaūja karu laikā. Ekonomikai nūdāreit pūstu var saleidzīnōt vin varbyut vīneigi ar kādim mēra laikā. Kū tod vajadzēja izdareit pēc naatkareibas atgyušanas un kas tod nāvārēja paveiks?

Vyspīrms nadreikstēja pīlāt ražōtā izpūstēšonu, leidz īpašuma formas maiņai pilītō borgus sūdus pret izlaupeitōjim. Tōlōk nakavejūtis vajadzēja atrīsnītā saimnīcīka vaicōju mu un tur varēja byut dažādi pajēmīni. Vārēja kai Kinā iznūmōt dorba kolektīvīm, varēja nūdū strōdojūšu īpašumā ar voi bez vālōkas izpērkšonas, ryupnīcīcas varēja uzdōvīnōt administracejām voi pat tūs direktoriem, voi vēl kai cytāzōk. Tikai nadreikstēja reikōtis tai, kai tys izdareits — valsts montu atstōt bez saimnīcīka, bez īpašīnīka, bez tādu cylvāku uzraudzeibas, kas iinteresāti ražōšonās turpīnōšonā. Piāpēt cylvākus, kuri poši nabeja radējuši materialas vērteibas.

Lai atvīglōtu valsts uzjāmūnu izlaupeišonu, pi myusu speciali radēja mitu par lelūs ryupnīcīcu naefektivitati. ASV un Japōnai ir giganti, kurūs strōdōj 30—40 reizes vairōk cylvāku nakai beja VEF-ā tō zīdu laikūs. Uzlācūšos saules zemes panōkumus golvonūkort nūdrūsynojoj tīši masveida standartizātās produkcējas ražōšonā, jo ar automātām detaļas štācejūt mīzeigā vairumā tōs iznōk daudzēkort lātōkas. Valsts normalai atteisteibai napīcīšamas dažāda leluma firmas. Kas atsatic uz mašinom ražōšonāi, tod tōs Vōcejai un Japōnai tyulej pēc Utrō pasaūla kara beja daudz slyktōkās nakai pi myusu nāvēnējā pagōtē, bet jī turpīnōja strōdōt ar tom pošom, vīnīlaikus lūti ryupeigā leidzēkļus koncentrējūt modernizējā, kas prasēja vairōk godu dasmytus, lānom, pakōpeniski nūmainūt nūvacōjušos ikōrtas. Storpyt, kārēja socialisma laikā nu Rītumim beja ipērķta dizgon moderna tehnoloģija.

Tōlōk. Nīvina daudzmoz jēdzeiga valsts nālaiž ūrēmu preces tādā daudzumā, lai tys lyktu bankrotēt vītejām ražōtōjim. Pi myusu tys tyka dareits tūs cylvāku interesēs, kam

attīceigō tērdzīnīceiba nese un nas mīzeigu peļnu.

1930./1931. godu budžetā Latvejai mūtas, alkohola un tabaka kūpā deve ap 55% nu valsts inōkumim, bet 1997. godā šāmās jūmās beja plānōts ijmīt kūpā tikai 4,3%, nāvārēt uz tū, ka pošlaik pi myusu īvādā daudz vairōk ūrēmu preču, nakai tūlaik, bet grādeigūs dzēriņu un cigarešu patēriņš ir katastrofālā pīaudzis. Jo valdeibas teišam dūmōtu par myusu dzimtines nōkūtni un veicīnōtu saimnīceibas atteisteibū, vysus breivīšs leidzekļus vajadzētu koncentrēt šīm mērkām, ar nūdūkū paleidzeibū voi kai cytāzīt atjīt tūs leidzekļus, kū naigūda ražōšonā. 6. Saeimas vēlēšonu kampaņas laikā tagad pi varas asūšos partejas sūlējōši lūti styprī ceineitīs pret korupcēju un cytīm saimnīcīskajām nūzīgumim, bet nav pat mēginījūšas pībaudeit, voi leidzekļi, par kūrīm uzcaltais ūrkōrteigi greznas mōjas apkōrt Reigai, igyuti gūdeigā celā, voi šī īpašīni nūmoksōjuši nūdūkū nu atteiceigājām inōkumim. Leidz ar tū nōkās konstatēt, ka šūs parteju pyrmīvēšonu sūlējumi bejuši tikai tautas krōpšonā.

Varim rezumēt, ka Latvejas leidzīnejōs valdeibas, dorbōjūtis tureigū možokuma interesēs, Latveju īvadūšas muklōjā, kurā steigom aizvīn dzīlōk. Ir piļneigi skaidri, ka pošlaik pi varas asūšais parazītiskais slōns nikō namainēs, jo šī situaceja tam ūrkōrteigi izdeveiga. Rītumu zynōtnīki apgolvoj, ka, jo byus labvēleiga situaceja kukuljīšonā, to apmāram 90% irēdūtu tū dareis — tāda asūt cylvāka doba. Valsts aparata materialā īspādōšonā, vēlēšonu kampaņu finānšonā myusu tryuceigā ražōtōji navar sasaceišt ar jaunbogōtnīkiem, tōpēc tik ilgi, kamer jīs rūkōs atsass kriminali parazītiskā celā igyuti mīzeigā leidzekļi, jī spēs uzpērkt valsts varu kūpumā, naatkareigu nu tō, kū īvēlēsim Saeimā un pašvaldeibos. Kur ir izeja? Jau nu Beibeles laikām ir teicīns, ka kotrā tautā tāda vadeiba, kādu tei peļnējuse: jo valdeiba nadereiga, tod tikpat slykti ari pāvāstīnīki, kas pīlāun tādās varas pastōvēšonu. Jo myusu īdzeivōtā tryuceigās vairōkums velejās kū to mainēt sovā lobā, tod spīdīšam nu apkāšas uz varas ītōdēm jōrītē ūrēm, nakai tū spēj izdareit māfeja ar sovu naudu.

Un te nu ir vērīs vēlreiz atsagrīt pi tō laika, kas apraksteits Ričika atmiņōs. Ari tūlaik beja lūti spylgts

interēšu konflikts storp tīm, kas pi varas, un tautas vairōkumu. Tūlaik voldūšo nomenklatura nabuyt nasavēlēja kū maineit, zaudēt sovus privilegejas, bet tautas vātrānō aktivitate pīspīde jūs klyut par Latvejas naatkareibas pīkritējim. Tūmār pēc breiveibas atgyušanas dzīmōtās revolūcējas aktivisti izdareja liktīneigu klyudu — uzskatēja, ka pats gryutōkais jau paveikts, ka vairs nav napīcīšams tautas spīdīšs nu apkāšas uz varas ītōdēm, ka Tautas Frontei vairs nav jōkontrolej parlamenta un valdeibas darbeiba, nāvī cerēja, ka omotpersonas tikpat gūdeigā veiks sovus pīnōkumus. Tū veikli izmōtāja nūzīdnīki, tūpūši jaunbogōtnīki, izlāpūt ar vysas tautas kūpeigājōm pyulem radeitā valsts īpašumu, dažkōrt pat vērēgas mašīnas pīrīdūt metaluūžūs. Rezultātā katastrofālā ekonomikas lejupsleide, mižēigais dorba vītu zudums, moralais pagrīmums, tautas izmēršona.

Šādā situacējā, jo gribim glōbt Latveju, ceiņa jōsōc nu jauna. Un otkon vajadzēgi varūni. Māfeja ar lobu naatkādū ni salaupeitū, ni īspējās īspādōt valsts varu. Pīmāram, Haritonova grupējuma sagatavōšonā laikā nūslāpkāvotā vērēgīki līcīnīki. Pi myusu daudz runoj un roksta par tīsu sistēmas korumpēteibū, bet jo attīceigūs procesūs drūsmeigā byutu uzastōjuši vysi tī, kas var līcīnī, vaineigām nabuyt izadevis izavaireit nu peļnētō sūda. Tūmār atsīvēkām cylvākām ir lūti gryuši un beistami vīnīm pošim ceineitīs pret labi organizātā nūzīdnēibū, kuri sovi cylvāki varas ītōdēs. Tōpēc myusim otkon ir vajadzēga masu organizācēja, kas apvīnōtu 80% īdzeivōtājū — tūs tryuceigūs, kurus aplaupējūši jaunbogōtnīki. Un otkon vajadzēgi varūni, kuri gotovi riskēt ar sovom dzeiveibom. Māfeja ir lūti nažēleiga, pret jū navar ceinētās ar boltīm cīdmī. Kas atsatic uz helsinkīšim, tod par jīm masu informācējas leidzekļus varim atrast vysai atšķireigās vērējumus. Bet vīns ir naapīšabām — jī beja pyrmō organizācēja, kas 80. godu utrājā pūse pacēle Latvejas breiveibas ceiņu karūgu. Kas sōks šūreiz? Un voi sōks? Jo nā, tod hronisti par myusu vāsti raksteis — reiz beja... Pakōpeniski aizīt pūstā vyss, kas sasāngātās nāvēnējās breiveibas ceiņīs. Tūlaik mes nāsabeidōm mest izaicynōjumā varenajāi imperejāi un uzvarējā, pošlaik myusu īnāidnīks ir nāsālēdzīnojām vījōks — tikai daži procenti nu Latvejas īdzeivōtājū — gon lūti bogōti, styprī bruņoti un labi organizātāi.

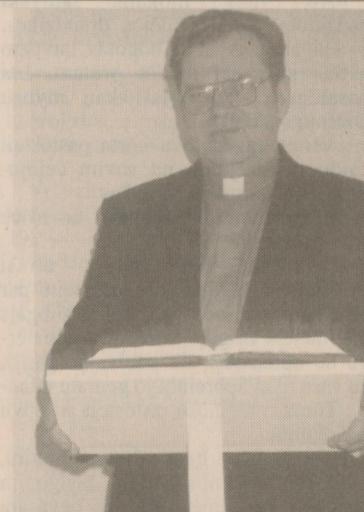
IMANTS SLIŠĀNS, ZĪMEĻLATGOLĀ

BAPTISTU VEISKUPA VIZEITE TIĻŽĀ

Īvodam jōpastōsta par konfesionalū situaceju Bolvu rajona Tiļžā. Tei ir sovā zījā unikala vīta — vysmoz Bolvu rajonā vineigā vīta, kur reali dorbojās ītēru konfesēju draudzes. Latgola ir katōlu zeme, ari Tiļžas pogostā lelōkā draudze ir katōjīm, tūmār te īvērebas cīneigas ir ari cytas draudzes. Tiļžas katōlu draudzes prāvests Alberts Budze ir populārs un cīneits cylvāks vīsa rajonā. Tiļžas luterānu draudzi apkolpoj Einārs Alpe nu Bolvīm, bet pareiztēcējū — Tāvs Arkādijs nu Baļtinovas.

Pyrim dažim godim sovus īpašumus (zemi un āķas) atgiva ari baptisti. Pyrim Latvejas Republikas laikā te beja navin draudze, bet ari baptistu organizeita patversmes skūla bōrinīm. Tagad ir savasts kōrteibā lyugšonu noms, nūteik remonti ari cytūs īpašumās. Tiļžas baptistu lyugšonu nomā dīvkolpōjumi nūteik kotru svātījā, dorbojās ari Beibeles studejas. Tū vysu voda studynātājs Raivis Baltris. Jys ir jauns cylvāks, kam ir popularitātē jaunišu vīdā, kai ari loba sadarbeiba ar obejom Tiļžas skūlām — vīdusskūlu un internatskūlu.

8. februāri Tiļžu apcīmōja Latvejas Baptista draudžu savīneibas veiskups Andrejs Sterns. Mōceibās veiskups runōja par tādānejōs Latvejas sabidreibu un jōs morali. Tālāni runōjūt, nu kāda olūta smeļam mes un nu kāda smeļs myusu bārni, — par tū runōja veiskups: «Cylvāki bāuda nu okom, kas atnas grēceigu laimi. Tōs ir pasauleigū bāudu oka, montkōreibas oka... Bet itēi laime ir eisa, tys nav eisāns dzieves pīpīdejums ar priku. Jezus pīdōvoj cytu — divišķu olūtu». Veiskups atgōdynoja: «Dīvs meklej

gališu mentalitātē un latgališu volūdas saglobōšonā vysu aizligumu laikūs saistīs ar katōlu Bazneicu, tys ir nanūlīdzīmi. Bet dažādu konfesēju sūplōkpastōveišonā ir demokrātiskas sabidreibas un tīceibas breiveibas pazīmēs.

Fotoparoksts: — Losit evangeliju navys kā vēstures grōmotu, bet kā Divā mīlestības vētūlī, — Tiļžā aicīnōja baptistu veiskups Andrejs Sterns.

PELĒČU DZĒRNVOM — SAIMINĀKS

Tei beja pīktīna un vēl 13. marts, kod nūlykta likvidejāmās pajā Bauskas rajona Stelpes pogostā dzērvējūs yudiņa dzērnova Pelēčūs izsūle. Jau iprīk uz tū beja pīsateikuši kādi pīrs pretendētu, bet daži gādēja ari pādejū dinu, kas beja parādītās nūteikumās. Šei «nālaimeigā» dīna tod ari atnese pīrītēgumā — isaroda zemes mantinīks, uz kuras stōv dzērnovas, jam tod ari beja pyrmā

ILZE LŌZE

PRŪŠU VĒSTURE*

Vroclavas universitates Leopolda Fogova izdevnieceiba 1997. godā laiduse klajā Varšavas universitates profesores Lūcijas Okuličas-Kozarinas grōmotu «Prūšu vēsture» serejā «Fundacija na rēc nauki Polskiej».

Prūšu vēsture un arheologeja ir Pūlejas universita apmōceibai kursu pīkštās, ari šei grōmota raksteitai kai mōceibai leidzēklis studejūsajai pūļu un jebkura pūļu volūdā losūša Eiropas studenta — arheologa voi vēsturnika apmōceibai, sadaleita 6 nūdaļos ar ivodu un epilogu, tai pīvīnīti bibliografeja, ilustraciju saroksts, nales rezumējums angļu volūdā un personu rōdeitōjs. Ari myusu studentu navar naīnteresēt Šei grōmota, jo prūšu vēsture ar tragisku epilogu lik aizadūmōtis, jebkoram nūptnam tūpūšajam vēsturnikam par seņotnes problemom sakārā ar tauteibas izdzeivōšonu un asimilaceju.

Pyrmagā grōmotas nūdaļā apskateita prūšu aizvēsture nu vālō paleolita leidz 8. gs. pyrms myusu eras, kas var interesēt tūpūšus aizvēsturnikus. Jōpīzeimej, ka Ši senpryušu vēstures periodi apskateiti 1973. godā Jerži Okuliča «Prūšu zemu aizvēsturē nu vālō paleolita leidz myusu eras 7. gs.» (Vroclava — Varšava. Krakova — Gdanska, 973., 558 lpp.).

Apskotamajā nūdaļā ir īspēja popularā veidā ipazeitīs ar koncepciju par ritumu baltu volūdu izaceļšonu, izmontojūt leitovišu volūdnika V. Mazuļa (1970) nūstōnes, kai ari J. Okuliča pētējumu par dažim baltu un slāvu etnogenēzes aspektām arheologiskūs un volūdniceibas datu gaismā («Quaestiones medii aevi», 1986, 3. sējums).

Ritumbaltu sōkutnejoj teritorejas izceļšonos, kai nūrōda autors, saisteita ar ritumbaltu uzkaļneņu kopu pasarodeišonu agrajā dzelža laikmatā. Teik izsekotas Šos kulturas apdzīvītōju kontingenta apbedeisonas tradicejas, apdzīvītebas problemas, izmontojūt ari jaunokūs datus par arheologu pētējumim regionā, tymā skaitā H. Valuša Suvalksas vojevodistes Tarlavhu kopu uzkaļneņus. Sōcūt ar myusu eras I. godsymta beigom ritumbaltu teritoreja tykve sadaleita atsevišķu ciļu grupom, atdaleitom vīna nu

ūtras nacaurejamim mežim, pūrim un naapdzīvōtām plateibom. Pīvasta šeit 1981. godā «Ročniu Bialostocki» J. Okuliča publicātā karte par 1. gs. pr. Kr. un leidz 3. gs. pēc Kr. dzimšanas kopu laukim.

Jōatzeimej ari tāds fakti, ka Šamā nūdaļā išstrōdts V. Novakovska Bonnā (Vōcejā) 1991. godā publicātās pētējums par Sambiju (Samladus) Romas laikā un tōs sakarim ar Romu un barbaru pasauli.

Myusu eras 5. un 6. gs. «lelē tautu staigōšona» (migraceja) atsaainojs ari ritumbaltu ciļu teritorialajūs pīkortōjumūs, kod jī apsametēs Vislas lejtecē, kur Šos teritorejas atbreivōja goti. Ritumbaltu teritorialos kūpinas, t. s. laukses veidōja fermu grupas, kotras kūpinas lūceklim beja sovi lykumi, kas nūteice tūs attīceibas ar tyvōkajim un tōlōkajim kaiminim. Augstokū varu kotra laukā veidōja pīaugušus veirīšu kūpejō sanōksme, kotram laukam beja sovs vōrds un vadeitōjs beja atbīdeigs par ikdīnas lītom, bet vodūns apsorgōja pošu «lauku» un ceļa teritoreju.

Teik uzskateits, ka balti nabeja veidōjuši kūpeju politysku un teritorialu organizaciju — vaisti, tōpēc tīm nabeja ari kūpeja etniska nūsaukuma (galindi, sembi, bārbīši, nadroviši, natangāniši, skalvi un sudoviši). 10. godsymti Šu zemu idzeivōtōjus saucejau par prūšim.

Grōmotas utrō daļa ipazeitinoj ar Šu prūšu vēstures pūsmu, nu 9. leidz 11. gs., kod pasarodējōs Eiropā agroki valstyski veidōjumi, tymā skaitā teik apskateiti vikingu gōjini uz Balteju (Elblongas aplenksona), atsaucūt ari uz 1975. godā V. Neugebaera Minsterē publicātu grōmotu «Von Truso noch Elbing», lai gon vysa apskotamō grōmota, it sevišķi ilustratīvo daļa, bolstōs tūmār uz 1929. godā Kenigsbergā publicātu V. Gaertes pētējumu «Urgeschichte Ostprussens». Autore izmontojuse ari krīvu pazeistamō arheologa Vladimira Kulakova 1994. godā izdūtu monografiju «Prusy (V – XIII vv.)», kas ir lūti nūzeimeigs arheologiska plāna pētējums ar namozōk plašu bibliografisku rōdeitōju. Apskotamajā grōmota teik uzsvārtā pūļu ciļu politisks un teritorialos organizacijas pīrveidōšonos valstiskā strukturā 10. gs. vydā un tōs bazneicas doktrinas uzdavumā veikti katolicisma izplateibas mēgīnījumi storpi gōjīnīkajom kaimipu ciļem — senejim prūšim. S. Adalbertha mīsejā, kai sytēja Boleslavs Drūsmeigais, nadeve vajadzīgū rezultatu taipoš kai bruņotī ībrukumi, prūšu ceiņas pret

Mazoveju, Čelmo regionu, Pomeraneju un Kujaveju turpynōjōs 200 godus — leidz 12. gs. sōkumam. Galindi un jatvingi pīstēja Mazoveju, jamūt daleibu ikščjūs pūļu prinču, hercogu karūs un jūprūjōm pīkūpe pogōnismu šaidā situacējā. Mazovejas hercogs Konrads grīzē pī pāvesta, lai aizsorgōtu sovus rūbežus un tāi prūšus nūdeve Teitoju ordeņu rūkōs.

12.—13. gs. politiski nūtykumi, prūšu teritoriali politiski organizacēja un struktura, kultura un tradicejas aizjam nōkūšos nūdājas saturu.

Krystnešu lykumu izvērtējums un jūs politika prūšu zemu pakļaušonā sastoda catūrtōs nūdājas saturu. Krystneši, apsametūtis Čelmo apgobolā, jau 1234. godā uzsoč sovu naīzēlēgu ceiņu pret prūšim, lelōkōs kaujas pi Sirgunas upes un krystnešu virzeišonos cauri prūšu zemei leidz Baltejas jyurai. Pēc Elblagas un Balgas piļu uzceļšonā jī sovus karapulkus syuta uz dīnyvdīm, uz Vārmēju, Bārtu un Natangu. 1242. godā prūši sasacej, bet navekīmsmeigi, jo 1249. godā Neukrystburgā vajadzēja parakstīt leigumu par kristianisma pījimšonnu. Leidz 1260. godam, kod sōcēs prūšu ūtō sasacešonos legendārō natanga Herkusa Mantas vadeibā, beja jau pakļautas Sembija un Natanga, bet 1283. godā ordenis pasludynōja miru un sōce valdeit prūšu zemēs.

Vina nu pādejōm grōmotas nūdaļom veiteita vaisti lykumim prūšu zemēs un tūs organizacijai. «Prūšu overlor-du» išvīšona un jaunas administrēšonās sistemas pilītōjums izveidōja Pomeranejas, Vārmējas un Sambejas veiskupejas, bet pōrejōs teritorejōs ordenis klīva par vysu cīmu un zemu ipāšniku, prūši zaudēja vysu — pat breiveibu.

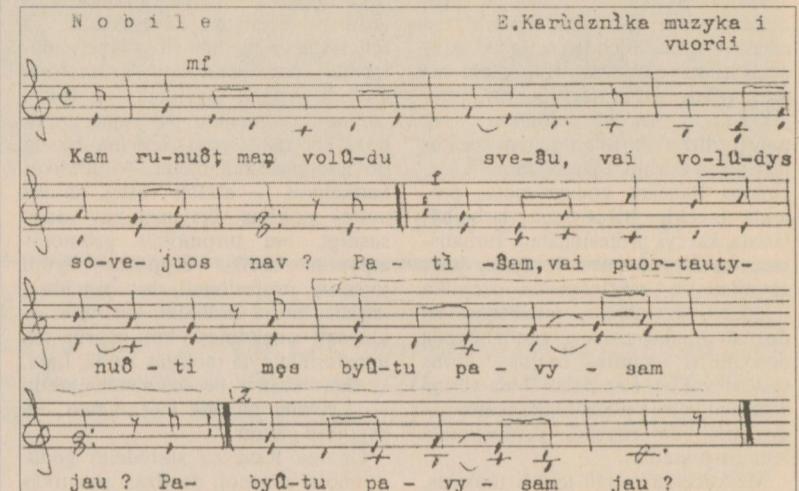
Autore vērš uzmaniebu ari uz pūļu — leitovišu leiguma nūslēgšonu 1385. godā Krevā. Prūšim uzspīstais ordeņa diktātās režīms pīspide vītejūs prūšu pēcēcējus atsasaceit nu sovim seņčim, kliu par pūlim, leitovišim un vōcišim, sys process nūrītēja vysai tragiski, prūšim sasacešūtis 1440. godā Varnē, 1525. godā Sembā un Natangā.

Prūšu vēstures ašnainīs loppuses apskateitas nu pūļu arheologa vēsturnika vidūkļa, reali nūvērējūt situacēju «prūšu» zemēs un tūt aspīgelejūt jaunokūs pētējumu gaismā.

* Lucja Okulicz — Kozaryn. Dzieje Prosow. Monographie Fundacji na rēc Nauki Polskiej. Wroclaw. 1997. str. 531, cyc. 198, bibliografs str. 499—516. Metiņš — 1000 eksemplari.

E. KARŪDZNĀKS

ŪZULU MEŽS

E. Karūdznāks muzyka i
vuordi

Kam dūmuot mañ svešu dūmu,
jo myusim tok sovejous nav!
Patām, vai puorautyntu
mes byutu pavysam jau?

Kam dzīduot mañ svešu dzīsmi,—
daudz sirsnēiguok sovejou skaņ!
Tei myus dīveselei tyva,
Tei pacyloj goru mañ.

Vekseļus vōkt!

Vōrna vylka, vēle, veidōja vōlūs
vabalis, voblys, vardis, vateņus,
vejgrīzes, vadžus, velosipedus,
vonogzērus, vyzbulis, volgus,
vuškas, veprus, vāzys, vodus,
veneļus, vyzuļus, vampirus, vāzys,
vērvis... vysu vysu. Viņs Vylkaušs
vaidēja, vibēs, vōrējōs, vēme; violāti
vanckari viļņoja valnysku vyrmu, vys-
apkōrt valdeja valškeigas, valeigas
vāmas, Vylkaušs vōrdim vēre valā
vādaru, varūneigi vērpe:

— Vōcis, vōrma, vysu vyzynoj vys-
moz Vōrkovas vierzīni! Vekseļus
vessu vonogam vērtē!

Vīteigō vōrna vōrējōs voskōtas
valedzies verandas vēlēs, viņas veiplis
vīsa vylšonūs, vōrstēja vagūža valejōs
vyras: vekseļu vōgu vīta vin vīdēja...

— Vot, vōrna, vari vēl veiram
vōrsomt: vīšu vysus! Vōrnas vin vīlas
vaira, veikalūs vycynūt valutu...

Vervelei vēl, vōvūloj!

Vysim veiksmi vēlējut
Vysvaldis VAIVODS-VYSOCKIS
Vyskūs

A. MEŽMALIS

VACUMNĪKU VILMAS VUCĀNES VĀRŌJUMS

Vinreiz vālā, vāsā vosoras vokorā
Varaklōnūs voi varbyut Vījānūs
vīteiga vaca vōrna vōrādā Vanda
Vasilāne Veitūlu villā vōrgām vergam
veikla vīla vīteigu vekseļu vasalu
vōgi. Vysu vārōja vinacs vōcū veireņ
varganists Viņs Voicehovskis, viņš
vādaru, varūneigi vērpe:

— Voi vēl vēlīs vērtspapeirus vasalu
vagonu?

— Vui, vālūs, veceit! — vōrna
vīterōja, vigi vēre vali vōrētēus, vede
vyrtuvē veinā vēldēitīs.

— Veļc, vērteišu vēžūs, vēdzelēs voi
vīgē!

Vinacs veizis vairōk vēlējōs vīgu
vītē, vēdzeles, vēžu vēl varātu vinot
veinam. Vēstēja vōrmai:

— Viļteigais valna vasali, vysu
veikš vinkup, varēsi vēl vīnpadsmi

LĀSMA BELKOVA

Sauleite dabasūs rūtojuos
Kai pāga pi zyla mīeteja.
Jai stareni kai dzaltoni salmeņi,
Pazelteits skustens golvā,
Actējas bryungonuos
Iz vysim veruos i smaida...

ŽANIS VIZULIS

Nūskrieja ladi.
Putni paciele bolsus dabasūs.
Atsamūde zuole nu zīmas mīga.
Vysi bārni īsasauce priķi:
— Pavosars!

DACE ČALPA

Ak, cik skaists laiks!
Sylta sauleite speid,
Priceigi putneni lydynoj.
Bet, kas tod tīs?
— Mozs, palāks muokūneits...

Muokūneit, muokūneit,

Lyudzu, nāleisti!
Mañ darbenu daudzi juodora;
Juovūrb sulas,
Juosieji gurči i pučes.
Muokūneit, pagādi, nāleisti,
Lai muni darbeji beidzuos!

LĪGA ŠAKINA

Taurenteni lidinej
Pučeļu zīdūs.
Zaļuos lapeņas
Kūkūs treic.
A kas var man pasaceit —
Kaīda es asu?
— Priceiga! Priceiga! —
Vysi sauc.

** *

Es dūmoju, ka tys īsādereis jaunu
laseituoju pīsaistei i par puordūmu vīlu
tīm školotuojom, kas beistuos ar
bārniem struoduo latgaliski.

Vysā cīneibā —

Ontons SLIŠĀNS

14. martā 1998. godā.

kurluma, prōta naspējas voi pīklo-
jeibas pēc apsavaicōjōs:

— Par kū tod es moksoju?

— Par lobu vōrdu, — tante
Hermīne vēlreiz paskaidrōja.

— Ā...

Bizness zēle un plauka. Bet reiz
storp braucējim gadējōs divus kursus
jurisprudenci apgivis zemessorgs ar
šaunamū un nagribēja moksōt, izšōve
spreiņos bejta kritis augleigā drīksnā.

Pret rupu pōrspāku tante Hermīne
beja bezspēcīga, bet zemessorgs ar
šim kungim rakstureigu naatladeibū
sōce interesētis par tanti vyspōr.

— Kas parakstēja protokolu?

— Birkav pyrms demisejas, —
Hermīne nūukstēja un saprota, ka
sai jōs karjerai pīnōkušas beigas un
nōksis daleitīs peļņā ari, lai byutu
garanteja, ka bez laika zudumim
varēs pōrsakvalificētis cytai īrōvei.

ILZE LŌZE

PRŪŠU VĒSTURE*

Vroclavas universitates Leopolda Fogova izdevnieceiba 1997. godā laiduse klajā Varšavas universitates profesores Lūcijas Okuličas-Kozarinas grōmotu «Prūšu vēsture» serejā «Fundacija na rēc nauki Polskiej».

Prūšu vēsture un arheologeja ir Pūlejas universita apmōceibai kursu pīkštās, ari Šei grōmota raksteitai kai mōceibai leidzēklis studejūsajai pūļu un jebkura pūļu volūdā losūša Eiropas studenta — arheologa voi vēsturnika apmōceibai, sadaleita 6 nūdaļos ar ivodu un epilogu, tai pīvīnīti bibliografeja, ilustraciju saroksts, nales rezumējums angļu volūdā un personu rōdeitōjs. Ari myusu studentu navar naīnteresēt Šei grōmota, jo prūšu vēsture ar tragisku epilogu lik aizadūmōtis, jebkoram nūptnam tūpūšajam vēsturnikam par seņotnes problemom sakārā ar tauteibas izdzeivōšonu un asimilaceju.

PĪTERS GLEIZDĀNS
NŪVODA GODAGRŌMOTA

Preiļu — Leivōnu nūvoda godagrōmota '98 nu kalendaru makulaturas atsašir ar sastōdeitōja izdūmu, aktuālu dzeives redzējumu. Kulturvēstures tēmu rokstu autori nastajoj pa geniju golvom, nūvoda druskas par sejas grumbom kai raksturu pazeimem. Ekstra priķa loppusē zeimējumi — ilustratīvas karikaturas — atkloti vēstej, ka jūs autors mōkslas vērsyunes nav ceptis sasnīgt, bet turpmākās grōmotos atpuytas breižu loppusēs bytu jūsauta profesionali, na, pīmāram, turisma biroja darbinīki, kuri prūt saklauseit anekdotes, bet naprūt tōs transformēt cītā mōkslas veidā. Labi, ka tēze: «īkšā ir, bet īrā nanōk» preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaram '98 pagūjot garum.

Mērkīcīgā īvērzē topuši mōkslas, literatūras, fotomōkslas originaldorbi, grōmotas strukturā tī tematiski saaugar popularu politiku, myusdinu juristu, biznesa cylvāku vēlmeni un icērem par Preiļu rajona perspektīvu atteisteibū. Nūvoda pišņomān veļteita pīnōceiga cīna, tūs uzmaneibū naapgrūtinoj ar citatu maneu.

Cinejamā laseitōja ziņkōrei minēšu dažus akcentus, kuri izceļ Preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaru '98 kai kulturalu, sovlaicigu un myusdineigu godagrōmotu:

— talanteigūs, Preiļu vyspōrīzgleitōju skūlu absolventu Rēzeknes mōkslas koledžas audzēkņu dorbi, kas reproducāti kalendāreja sadaļā, navys citati, kai tū dora cyti kalendaru sastōdeitōji. (Lozingu un citatu tendencē kūpumā jau teik uzskateitas kai naefektivas sabidriskajā kulturā);

— fotomōksla nūvoda aizsnādz kotrū cīmā, piļsātu, plašoku skafinī snādz, izvērtējut fotomōksliniku un amatru dailradi Igors Plijs firmas «Fotomaks» filiales vadeitōjs, akcentej meklējumus fotoizstōžu nūformēšonā — profesinali un poškriktiski, jo cer, ka nōkūsajam fotokonkursam var pītryukt vitas tagadējā salona izstōžu telpā. Preiļu konkursu nūvoda izaceļ ar estetiskom un mōkslinīciskom kvalitatēm, tōpēc jō lobō slava sasnādz Aglyunu, Krōslou, Dagdu, Rēzekni, Maltu, Vilānu, Varkaljonus u. c. nūstyrus. Godagrōmota reproducāti M. Vucānes, J. Gribustes, A. Vucāna, E. Petrova un cytu daildorbi.

— Par republikā, nūvodā sabidreibas dzeivē nūteikūšu konkursu nūzeimeibū, kū reikoj LFK, LZS un NRA «Cēlā lauku sātā», Preiļu rajona Deju svātkim, kuru programma beja pakortēta atskāpīnu nu Vilānu «putnu dzidōšanas un doncošanas» svātkim Latgolas mārūgā (A. Mežmalis 136. lpp.), storpautyskō kōra muzykas festivāla Ventspiļi '97 uzvarātōju (134. lpp.) un cytu taipat uzzynom nu šo kalendara.

— Grōmotas aktualitatei balles pliplosoj prominentu personu rokstī, kai, pīmāram, Irēnas Petrānes «Golvonais tūmār nazaudēt ticeibu un milesteibū» (121), Jōņa Barona — «Uzmanības dagpunktā — jaunōtnī» (122), Rūdolfa Paegla — «Pakolpōjumu palātynōšana ir lobkļojeibas olūts» (123), Andreja Zagorska — «Izgleiteibai jōbyt pītāmai vysim, drūšai un pamateigai», taipat Dainis Mjartāns «Skap radio «Breivō Eirpa» — «Latgolas Bolss». Prūtams, ar interesi losam Pitera Zeiles rokstus, kai «A. Spogis Reigā un dzimtenī», J. Žeļonkas «Lobōkais pīmineklis godsymta dramai» (92).

— Godagrōmota taipat storp leidzīgajom izdola zīpas par Eiropas kulturas montojuma dinom 13.—14. 12. 97. Latvejā, atziņas un nūvārōjumi Preiļu kulturas dīnōs Reigā, etnografes Dr., habil. hist. Ainas Alsupes roksts par aussōnu Latgolā 19. un 20. godsymtā, mōkslas magistres Ineses Ratnieces vērtējums par tautas tārpa nūzeimi un litōšanas kulturu, kas laikmeteigi izskāp Vyspōrējūs Latvišu Dzīšmu svātku godā.

NAAIZMĒRSTI,
 ka «Zemturs» patīsam ir vineigais tāds pasaule un pēc kō tu izvērsi, ka nabyusi jō pasyutējs sajīmšonai sātā? Voi jau tik gryuši pa celām isagrizt postā un pasyutē, bet izlaiseisi tik daudz, ka nabyusi pat išadūmōjis! Posta indekss — 3053, vīna numera cena — 10 santimi.

Ikdīnas dorbam nūdereigais. Ir religiskas un mediciniskas ziņas, anotacejas par jaunōkōm grōmotom, dažadi padūmi jaunkundzēm, tautas ticējumi, zeimējumi par sejas grumbom kai raksturu pazeimem. Ekstra priķa loppusē zeimējumi — ilustratīvas karikaturas — atkloti vēstej, ka jūs autors mōkslas vērsyunes nav ceptis sasnīgt, bet turpmākās grōmotos atpuytas breižu loppusēs bytu jūsauta profesionali, na, pīmāram, turisma biroja darbinīki, kuri prūt saklauseit anekdotes, bet naprūt tōs transformēt cītā mōkslas veidā. Labi, ka tēze: «īkšā ir, bet īrā nanōk» preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaram '98 pagūjot garum.

Ontona Rancāna sastōdeitō godagrōmota rūsinoj daudzas pozitīvas literatūras, fotomōkslas originaldorbi, grōmotas strukturā tī tematiski saaugar popularu politiku, myusdinu juristu, biznesa cylvāku vēlmeni un icērem par Preiļu rajona perspektīvu atteisteibū. Nūvoda pišņomān veļteita pīnōceiga cīna, tūs uzmaneibū naapgrūtinoj ar citatu maneu.

Cinejamā laseitōja ziņkōrei minēšu dažus akcentus, kuri izceļ Preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaru '98 kai kulturalu, sovlaicigu un myusdineigu godagrōmotu:

— talanteigūs, Preiļu vyspōrīzgleitōju skūlu absolventu Rēzeknes mōkslas koledžas audzēkņu dorbi, kas reproducāti kalendāreja sadaļā, navys citati, kai tū dora cyti kalendaru sastōdeitōji. (Lozingu un citatu tendencē kūpumā jau teik uzskateitas kai naefektivas sabidriskajā kulturā);

— fotomōksla nūvoda aizsnādz kotrū cīmā, piļsātu, plašoku skafinī snādz, izvērtējut fotomōksliniku un amatru dailradi Igors Plijs firmas «Fotomaks» filiales vadeitōjs, akcentej meklējumus fotoizstōžu nūformēšonā — profesinali un poškriktiski, jo cer, ka nōkūsajam fotokonkursam var pītryukt vitas tagadējā salona izstōžu telpā. Preiļu konkursu nūvoda izaceļ ar estetiskom un mōkslinīciskom kvalitatēm, tōpēc jō lobō slava sasnādz Aglyunu, Krōslou, Dagdu, Rēzekni, Maltu, Vilānu, Varkaljonus u. c. nūstyrus. Godagrōmota reproducāti M. Vucānes, J. Gribustes, A. Vucāna, E. Petrova un cytu daildorbi.

— Par republikā, nūvodā sabidreibas dzeivē nūteikūšu konkursu nūzeimeibū, kū reikoj LFK, LZS un NRA «Cēlā lauku sātā», Preiļu rajona Deju svātkim, kuru programma beja pakortēta atskāpīnu nu Vilānu «putnu dzidōšanas un doncošanas» svātkim Latgolas mārūgā (A. Mežmalis 136. lpp.), storpautyskō kōra muzykas festivāla Ventspiļi '97 uzvarātōju (134. lpp.) un cytu taipat uzzynom nu šo kalendara.

— Grōmotas aktualitatei balles pliplosoj prominentu personu rokstī, kai, pīmāram, Irēnas Petrānes «Golvonais tūmār nazaudēt ticeibu un milesteibū» (121), Jōņa Barona — «Uzmanības dagpunktā — jaunōtnī» (122), Rūdolfa Paegla — «Pakolpōjumu palātynōšana ir lobkļojeibas olūts» (123), Andreja Zagorska — «Izgleiteibai jōbyt pītāmai vysim, drūšai un pamateigai», taipat Dainis Mjartāns «Skap radio «Breivō Eirpa» — «Latgolas Bolss». Prūtams, ar interesi losam Pitera Zeiles rokstus, kai «A. Spogis Reigā un dzimtenī», J. Žeļonkas «Lobōkais pīmineklis godsymta dramai» (92).

— Godagrōmota taipat storp leidzīgajom izdola zīpas par Eiropas kulturas montojuma dinom 13.—14. 12. 97. Latvejā, atziņas un nūvārōjumi Preiļu kulturas dīnōs Reigā, etnografes Dr., habil. hist. Ainas Alsupes roksts par aussōnu Latgolā 19. un 20. godsymtā, mōkslas magistres Ineses Ratnieces vērtējums par tautas tārpa nūzeimi un litōšanas kulturu, kas laikmeteigi izskāp Vyspōrējūs Latvišu Dzīšmu svātku godā.

Ikdīnas dorbam nūdereigais. Ir religiskas un mediciniskas ziņas, anotacejas par jaunōkōm grōmotom, dažadi padūmi jaunkundzēm, tautas ticējumi, zeimējumi par sejas grumbom kai raksturu pazeimem. Ekstra priķa loppusē zeimējumi — ilustratīvas karikaturas — atkloti vēstej, ka jūs autors mōkslas vērsyunes nav ceptis sasnīgt, bet turpmākās grōmotos atpuytas breižu loppusēs bytu jūsauta profesionali, na, pīmāram, turisma biroja darbinīki, kuri prūt saklauseit anekdotes, bet naprūt tōs transformēt cītā mōkslas veidā. Labi, ka tēze: «īkšā ir, bet īrā nanōk» preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaram '98 pagūjot garum.

Ontona Rancāna sastōdeitō godagrōmota rūsinoj daudzas pozitīvas literatūras, fotomōkslas originaldorbi, grōmotas strukturā tī tematiski saaugar popularu politiku, myusdinu juristu, biznesa cylvāku vēlmeni un icērem par Preiļu rajona perspektīvu atteisteibū. Nūvoda pišņomān veļteita pīnōceiga cīna, tūs uzmaneibū naapgrūtinoj ar citatu maneu.

Cinejamā laseitōja ziņkōrei minēšu dažus akcentus, kuri izceļ Preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaru '98 kai kulturalu, sovlaicigu un myusdineigu godagrōmotu:

— talanteigūs, Preiļu vyspōrīzgleitōju skūlu absolventu Rēzeknes mōkslas koledžas audzēkņu dorbi, kas reproducāti kalendāreja sadaļā, navys citati, kai tū dora cyti kalendaru sastōdeitōji. (Lozingu un citatu tendencē kūpumā jau teik uzskateitas kai naefektivas sabidriskajā kulturā);

— fotomōksla nūvoda aizsnādz kotrū cīmā, piļsātu, plašoku skafinī snādz, izvērtējut fotomōksliniku un amatru dailradi Igors Plijs firmas «Fotomaks» filiales vadeitōjs, akcentej meklējumus fotoizstōžu nūformēšonā — profesinali un poškriktiski, jo cer, ka nōkūsajam fotokonkursam var pītryukt vitas tagadējā salona izstōžu telpā. Preiļu konkursu nūvoda izaceļ ar estetiskom un mōkslinīciskom kvalitatēm, tōpēc jō lobō slava sasnādz Aglyunu, Krōslou, Dagdu, Rēzekni, Maltu, Vilānu, Varkaljonus u. c. nūstyrus. Godagrōmota reproducāti M. Vucānes, J. Gribustes, A. Vucāna, E. Petrova un cytu daildorbi.

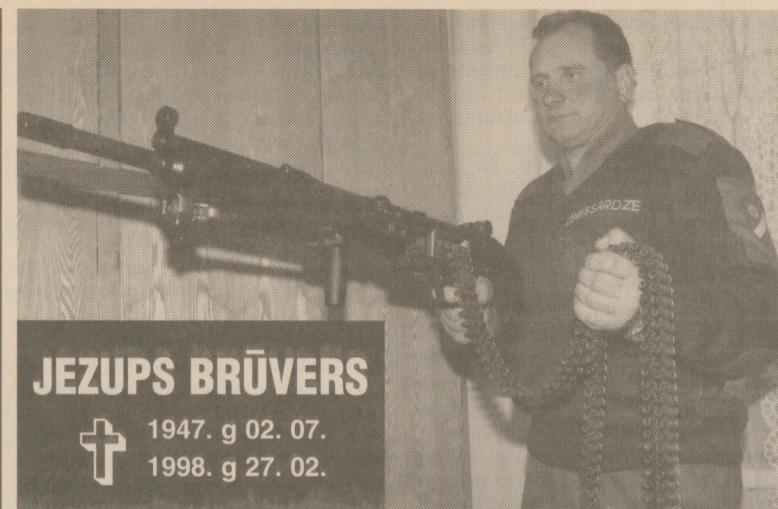
— Par republikā, nūvodā sabidreibas dzeivē nūteikūšu konkursu nūzeimeibū, kū reikoj LFK, LZS un NRA «Cēlā lauku sātā», Preiļu rajona Deju svātkim, kuru programma beja pakortēta atskāpīnu nu Vilānu «putnu dzidōšanas un doncošanas» svātkim Latgolas mārūgā (A. Mežmalis 136. lpp.), storpautyskō kōra muzykas festivāla Ventspiļi '97 uzvarātōju (134. lpp.) un cytu taipat uzzynom nu šo kalendara.

— Grōmotas aktualitatei balles pliplosoj prominentu personu rokstī, kai, pīmāram, Irēnas Petrānes «Golvonais tūmār nazaudēt ticeibu un milesteibū» (121), Jōņa Barona — «Uzmanības dagpunktā — jaunōtnī» (122), Rūdolfa Paegla — «Pakolpōjumu palātynōšana ir lobkļojeibas olūts» (123), Andreja Zagorska — «Izgleiteibai jōbyt pītāmai vysim, drūšai un pamateigai», taipat Dainis Mjartāns «Skap radio «Breivō Eirpa» — «Latgolas Bolss». Prūtams, ar interesi losam Pitera Zeiles rokstus, kai «A. Spogis Reigā un dzimtenī», J. Žeļonkas «Lobōkais pīmineklis godsymta dramai» (92).

— Godagrōmota taipat storp leidzīgajom izdola zīpas par Eiropas kulturas montojuma dinom 13.—14. 12. 97. Latvejā, atziņas un nūvārōjumi Preiļu kulturas dīnōs Reigā, etnografes Dr., habil. hist. Ainas Alsupes roksts par aussōnu Latgolā 19. un 20. godsymtā, mōkslas magistres Ineses Ratnieces vērtējums par tautas tārpa nūzeimi un litōšanas kulturu, kas laikmeteigi izskāp Vyspōrējūs Latvišu Dzīšmu svātku godā.

Ikdīnas dorbam nūdereigais. Ir religiskas un mediciniskas ziņas, anotacejas par jaunōkōm grōmotom, dažadi padūmi jaunkundzēm, tautas ticējumi, zeimējumi par sejas grumbom kai raksturu pazeimem. Ekstra priķa loppusē zeimējumi — ilustratīvas karikaturas — atkloti vēstej, ka jūs autors mōkslas vērsyunes nav ceptis sasnīgt, bet turpmākās grōmotos atpuytas breižu loppusēs bytu jūsauta profesionali, na, pīmāram, turisma biroja darbinīki, kuri prūt saklauseit anekdotes, bet naprūt tōs transformēt cītā mōkslas veidā. Labi, ka tēze: «īkšā ir, bet īrā nanōk» preiļu — Leivōnu nūvoda kalendaram '98 pagūjot garum.

Vēl vīna īmēlītā vērdej.

JEZUPS BRŪVERS

1947. g 02. 07.
1998. g 27. 02.

Myužēgajā klusuma valstī aizgōjīs cylvāks, kura dzeives gōjini pīminēs daudzi. Jīs beja prīkšēimeigs gimines cylvāks, uzycams atbolsts dzeivesbīdrei un lelyks tāvs meitom, rōdūs un izpaleidzeigs dorbabīrs vysur, kur dzeives ritumā gadējōs strōdōt, un pādejā dorba vītā — Zemessardze 35. bataljona štābā, kur pīrīnōja iřūčus un municeju. Jū protā pātūrēs ari rajona sportistu saime, kuras lūcekļi beja, pīsadalēja saceņseibos un giva punktus rajona komandai. Var sacēit, ari nu saceņseibū laukuma aizgōja myužēbā...

Jezups Brūvers beja preilīts gon ar sīdi un dvēseli, gon ari nu dzīmšonā — vacīki šupeļa leiksti jam kōre Saunas pogostā, bet pyrmō mōceiba istōde, kur gyva zynōšonas un pamudīnōju vuiceitīs tōlōk, beja Pineju pamatskūla. Pabeidzis Vyšku laukaimēceibū kultūrā, Jezups atsagrīze dzymtājā pusē, lai otrōk sōktu strōdōt, paleidzātu giminei ar sovu dorbu un atbolstu. Jīs beja tymā laikā apkaimē asūšus kolektīvūs saimnīceibū «Družba» un Ždanova mehanizators, bet kod tūs apvīnōja, veidōja lelōku saimnīceibū, sovu maizes dorbu beja nūlyukōjis Preiļu storpolholzu ceļnīceibas organizacējā, kurā strōdōt isōce 1973. godā un tōs štātūs sabēja daudzus godus, bytieitā lelōku leidzītās tōs reorganizējātās pārišanai uz zemessardzi. Jīs jūpīrūjum beja mehanizators.

Ar sīdi un dvēseli Jezups isaklōje jaunōs, breivōs Latvejas veidōšonā, jaunōs, breivōs Latvejas veidōšonā,

smogajōs barikažu dīnōs 1991. godā placu pī placā ar cytīm veirim sorgōja sovas tāvzemes īkarōjumus. Kod nūsadybynōja zemessardze, J. Brūvers vīns nu pyrmīm isastōja jīmā un deve zvārastu kolpōt jaunajai Latvejai, nu 1991. godā decembra jīs beja ZS Preiļu bataljona lūcekļi un ari sovā omota. Nav rēkinōjis ni stupe un dinas, kas veļtejamas dīnastam, naturēja par liku pastrōdōt ari pēc nūteiktō laika, jo tīs beja vajadzeigs. Jīs rēceitibū augstu nūvērtējuse ZS republikas vadeiba, jam pīskēta Preiļu bataljona Gūda zeime un diplomi.

Jezupa Brūvera vaļaspriks un lelō aizraušona beja smogatletika un vyspōr sports, kuram zīdōjīs ilgu godus. Daudz īceru un nūdūmu beja īplānoti nōkūtnē kai dorbā, tai sportā un cytūs pasōkumūs, bet tam vysam nabeja lamts pīsāpīlēit. Vīnu gon jīs paspēja gūdam — izaudzīnōja un izskūlōja meitas Solvitū un Kristīni...

Tū, kas jam beja īplānots bataljonā, nyu paveiks cyti, ari gimes lūceklim jōturpnoj Jezupa aizsōktais. Ir nu kō jīmāt paraugu.

Beja dzeive, dorbs un mīlestība, beja dorba bīdrū un draugu pulks, niu